

УДК 374.7

DOI: 10.31548/hspedagog2020.03.028

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ – МЕШКАНЦІВ ЗАБРУДНЕНИХ ТЕРИТОРІЙ

ВИТРИХОВСЬКА О. П., доцент кафедри соціальної роботи та реабілітації,
кандидат педагогічних наук

*Національний університет біоресурсів і природокористування
України*

E-mail: vytrykhovska@gmail.com

Анотація. У статті виявлено особливості інформаційного забезпечення населення, що проживає на забруднених територіях внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС. Визначено та обґрунтовано поняття «інформаційне забезпечення населення» у зв'язку із відсутністю інформаційних центрів для інформування населення – мешканців забруднених територій.

Ключові слова: інформаційне забезпечення, мешканці забруднених територій.

Актуальність (Introduction).

Інформація відіграє важливу роль в управлінських технологіях та процесах. Швидкий аналіз інформації на центральному, регіональному та місцевому рівнях сприяє своєчасним прийняттям управлінських рішень. Інформаційна підтримка органів державної влади - одне з найважливіших завдань на сучасному етапі. Механізми інформаційного забезпечення створюють умови для розвитку та вдосконалення інформаційного суспільства, стимулюють та розширюють інформаційні технології, забезпечують вільний доступ до інформації для населення. Це передбачає необхідність прийняття та реалізації певної стратегії розвитку, програми у сфері інформаційного забезпечення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Теоретичною основою вивчення інформаційного забезпечення є праці К. Дубич, П. Клімушина, Н. Власенка, Т. Мішака, О. Мазуренка, М. Горної, О. Кочіна, Т. Семигіної, Є. Кривенка,

О. Ситенка та інших. Оскільки інформація відіграє важливу роль в процесах управління як конкретний продукт і важливий ресурс, тому впровадження цифрових технологій для роботи органів державної влади та інших державних установ постає одним із пріоритетних завдань держави, що сприятиме підвищенню якості адміністративної діяльності.

Мета (Purpose) статті – виявити та обґрунтувати особливості інформаційного забезпечення населення.

Методи (Methods). Для досягнення поставленої мети були використані теоретичні методи науково-педагогічного дослідження: аналіз та синтез наукової літератури з метою дослідження складових інформаційного забезпечення, узагальнення та систематизація.

Результати (Results). Існує низка проблем, які необхідно вирішити для розвитку інформаційного суспільства в Україні, а саме: недостатня кількість наукових та людських ресурсів; матеріально-технічне забезпечення установ та

організацій; законодавчої інформаційного відсутність зацікавленості працівників органів державної влади та державних установ до впровадження новітніх наукових досягнень у галузі інформаційно-комунікаційних технологій.

Перешкодою для розбудови інформаційного суспільства в Україні є передусім «інформаційна» або «цифрова» нерівність різних категорій населення у доступі до соціальних, економічних, освітніх, культурних та інших благ.

За принципом використання ІКТ населення можна розділити на три групи: ті, хто використовує ІКТ; для тих, хто хоче використовувати новітні технології, але чомусь не може - він складається з людей, які мають бажання, але не мають доступу до ІКТ; для тих, хто з різних причин не хоче використовувати новітні технології - до цієї групи належать ті, для кого все, що стосується ІКТ, перебуває у зоні відчуження, - це громадяни, які пасивно сприймають інформацію, а також ті, хто в принципі заперечує інновації [3].

Рис. 1 . Джерела опромінення людини

© Витриховська О. П..

Враховуючи поширення комп'ютерних технологій в Україні, значні верстви населення, передусім соціально вразливі, не мають Інтернету, використовують застарілу матеріальну базу, або взагалі не мають доступу до цифрових технологій. Низька популярність інформаційних процесів в Україні зумовлена не лише економічними та законодавчими перешкодами, а й відсутністю попиту на інформацію у громадян завдяки новітнім технологіям [2].

Політика інформаційного суспільства має міжгалузевий, складний характер і передбачає перебудову суспільства відповідно до вимог сучасного глобального простору. Модернізація механізму інформаційного забезпечення відповідно до вимог інформаційного суспільства передбачає створення нових компонентів: нормативно-правових, що базуються на системі національного інформаційного законодавства; організаційно-технологічні, засновані на системі національних інформаційних ресурсів; техніко-економічні, засновані на науково-технічному та виробничому комплексі інформаційної галузі та ринку продукції та послуг інформаційної галузі; соціально-освітні, засновані на системі масової інформаційної підготовки та виховання, підготовки та перепідготовки професійних кадрів для інформаційної сфери.

Незважаючи на позитивну динаміку розвитку електронних інформаційних ресурсів в Україні, залишаються хронічні відомчі проблеми, відомчий підхід до їх створення, значне дублювання інформації, відсутність загальних стандартів та несумісність ресурсів, складність доступу тощо. У цій ситуації сьогодні немає можливості надати інтегровані державні послуги, включаючи адміністративні послуги електронними засобами.

Закон України "Про інформацію" [2] гарантує кожному право вільно збирати, зберігати, використовувати та поширювати інформацію усно, письмово чи іншим способом.

За змістом інформація поділяється на такі види:

- інформація про фізичну особу;
- інформація довідково-енциклопедичного характеру;
- інформація про стан довкілля (екологічна інформація);
- інформація про товар (роботу, послугу);
- науково-технічна інформація;
- податкова інформація;
- правова інформація;
- статистична інформація;
- соціологічна інформація;
- інші види інформації.

В Європі на територіях з підвищеним природним фоном проживає багато людей. На діаграмі представлена чисельність населення, що проживає в районах, де дози від природного фону перевищують середньосвітовий рівень в 4 і більше разів

Країна / Чисельність населення,
тисяч осіб

Рис. 2. Чисельність населення в країнах Європи, що проживає на територіях з підвищеними рівнями природного опромінення

Оновлення – за необхідності власний розсуд право громадян на доступ до інформації не повністю реалізовано у сучасна Україна.

Недосконале інформаційне забезпечення, яке не відповідає національним інтересам, не в змозі задовольнити інформаційні потреби різних соціальних груп, незалежно від віку, статі, статусу, рівня освіти, релігійних, етнокультурних уподобань, є прямою загрозою інформаційній безпеці держави та суспільства. Система державного управління та регулювання інформаційної сфери недосконала. Вона складається з надмірної кількості органів інформаційної безпеки, діяльність яких недостатньо координується, що призводить до низки проблем. Тому необхідна модернізація системи органів державної влади в інформаційній сфері.

Є.М. Кривенко, О.Р. Ситенко з метою підвищення рівня інформаційного забезпечення населення як складової побудови інформаційної стратегії комунікаційної діяльності виділяють загальні цілі і завдання:

- підвищення рівня інформованості населення та медичних працівників з питань діяльності галузі охорони здоров'я;
- економія часу фахівців охорони здоров'я, змушених сьогодні не тільки виконувати свої професійні функції, але й відповідати на велику кількість питань, що задаються громадянами, схвилюваними

проведенням реформ. Результати проведеної роботи повинні постійно моніторитись, а її ефективність має визначатися за наступними основними напрямками [10]:

Регулярне вивчення громадської думки, що дозволить відстежувати динаміку змін соціально-економічної ситуації в регіоні та певною мірою оцінити результативність інформаційно-просвітницької діяльності.

Підготовка відповідних звітів та аналітичних матеріалів за результатами моніторингу висвітлення даних питань у ЗМІ.

Аналіз питань, що задаються по телефонах «гарячої лінії», що дозволяє оцінити рівень інформованості населення щодо змін, які відбуваються в країні.

На думку авторів, діюча система інформаційного забезпечення має адекватно та своєчасно реагувати як на зміни, що відбуваються в галузі, так і на інтереси спільноти та громадськості як основного споживача інформації.

На нашу думку таку систему інформаційного забезпечення потрібно впроваджувати для надання послуг населенню, що мешкає на територіях, забруднених в результаті Чорнобильської катастрофи. Процес оптимізації інформаційного забезпечення багато в чому залежить від якісного рівня управління відповідними соціальними системами: людиною, громадою, державою, суспільством [10].

Рис.3. Що має бути в «Екстренній валізці?»

На думку Т.Семигіної, великого досвіду інформаційного забезпечення соціальних служб у нашій державі поки що немає, а недержавні соціальні служби обмежуються випуском невеличких бюлетенів (за наявності фінансових можливостей) та використанням доступних їм ЗМІ.

Водночас поліпшенню інформаційного забезпечення населення сприяє стрімкий розвиток технологій та соціальних медіа. Однак, керівники та працівники соціальних служб не завжди готові до застосування нових засобів комунікації.

Рис. 4. Сигнал «Увага всім»

Особливість інформаційного забезпечення соціальних служб в Україні полягає у відсутності практики та традицій проведення інформаційних кампаній щодо формування громадської думки з низки соціальних питань.

Інформаційне забезпечення та рекламування діяльності соціального спрямування необхідне для того, щоб як громадськість загалом, так і потенційні споживачі соціальних послуг, а також державні інституції, представники бізнесових структур та фондів (потенційні спонсори) знали

про проведення різноманітних соціальних заходів, про існування та реалізацію програм, проектів тощо [9].

Розширення переліку послуг соціальних служб при надзвичайно обмеженому фінансуванні та браком підготовлених соціальних працівників потребує досконалого інформаційного забезпечення населення.

Все це впливає на діяльність соціальних служб, установ і організацій, особливо тих, котрі започатковують реалізацію якихось нових проектів і програм, впроваджують нові послуги, прагнуть популяризувати свою діяльність або ж привернути увагу суспільства до проблем населення – мешканців забруднених територій, змінити ставлення до цієї соціальної групи, проводити роз'яснювальну, профілактичну роботу.

Висновки і перспективи (Discussion). Таким чином, недосконалість інформаційно-комунікаційної політики, спрямованої на роз'яснення мети, завдань та очікуваних результатів діяльності влади, неадекватна і недостатня поінформованість населення обумовлюють необхідність підвищення рівня інформаційного забезпечення населення – мешканців забруднених територій внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Моделі інформування населення - мешканців забруднених територій, повинні гарантувати об'єктивність інформаційних матеріалів з використанням каналів поширення інформації, котрі користуються найбільшою довірою населення.

Інформаційні структури необхідно організовувати на матеріальній базі місцевої соціальної інфраструктури, що надає населенню інформаційні послуги, або тих установ, котрі могли б узяти на себе таку функцію.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 - 2015 роки» № 537 від 09.01.2007 р. // ВВР України. - 2007. - № 12. - С. 102.
2. Закон України «Про інформацію» № 2657 - XII від 02.10.1992 р. [із змін. та допов.] [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2657-12>
3. Клімушин П.С. Електронне урядування в інформаційному суспільстві : [монографія] // П. С.Клімушин , А.О. Серенок. - Х.: «Магістр», 2010. - 312 с.
4. Власенко Н.С. Сутність та роль системи інформаційного забезпечення у формуванні ефективної соціальної політики / Демографія та соціальна економіка. 2006. №2. с.75-80. Режим доступу: https://dse.org.ua/arhive/2_2006_1.pdf
5. Мішак Т.В. Роль документообігу у розвитку інформаційного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень. Режим доступу http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/35817/1/18_100-106.pdf
6. Дубич К.В. Інформаційне забезпечення системи надання соціальних послуг в Україні: сучасний стан і напрями удосконалення / Інвестиції: практика та досвід. № 2 2015, стор. 112 – 117. Режим доступу: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=4217&i=23>
7. Мазуренко О.К. Горна М.О. Інформаційне забезпечення соціального захисту в Україні. Режим доступу:
8. Кочін О.М. Обґрунтування сучасної моделі інформаційного забезпечення, екологічного захисту та біоетичного розвитку населення територій, що забруднені радіоактивними речовинами / І. В. Кочін, О. М. Акулова, П. І. Сидоренко,

В. М. Василенко, О. О. Гайволя, В. М. Ільїна, Т. М. Гут, І. Ф. Шило, Д. О. Трошин // Актуальні питання фармацевтичної і медичної науки та практики. - 2014. - № 2. - С. 76-80. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apfimntp_2014_2_21

9. Семігіна Т. Інформаційне забезпечення діяльності соціальних служб та організацій / Соціальна робота в Україні: перші кроки. К. НаУКМА, 2000. Режим доступу: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/5174>

10. Кривенко Є.М., Ситенко О.Р. Підвищення рівня інформаційного забезпечення охорони здоров'я як складової побудови інформаційної стратегії комунікаційної діяльності галузі / Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. 2015. № 3 (65). – с.27-30. Режим доступу <https://doi.org/10.11603/1681-2786.2015.3.5761>

References

1. Закон України «Про інформацію» № 2657 - XII від 02.10.1992 р. [із змін. та допов.] [Elektronnyy resurs] - Rezhym dostupu : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2657-12>

2. Klimushyn P. S. Elektronne uryaduvannya v informatsiynomu suspil'stvi : [monohrafiya] // P. S. Klimushyn , A. O. Serenok. - X. : Vyd-vo XarRI NADU «Mahistr», 2010. - 312 s.

3. Vlasenko N.S. Sutnist' ta rol' systemy informatsiynoho zabezpechennya u formuvanni efektyvnoyi sotsial'noyi polityky / Demohrafiya ta sotsial'na ekonomika. 2006. №2. s.75-80. Rezhym dostupu: https://dse.org.ua/arhcive/2_2006_1.pdf

4. Mishak T. V. Rol' dokumentoobihu u rozvytku informatsiynoho zabezpechennya protsesu pryynyattya upravlins'kykh rishen'. Rezhym dostupu

http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/35817/1/18_100-106.pdf

5. Dubych K.V. Informatsiynе zabezpechennya systemy nadannya sotsial'nykh posluh v ukrayini: suchasnyy stan i napryamy udoskonalennya / Investytsiyi: praktyka ta dosvid. № 2 2015, stor. 112 – 117. Rezhym dostupu: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=4217&i=23>

6. Mazurenko O.K.Horna M.O. Informatsiynе zabezpechennya sotsial'noho zakhystu v Ukraini.Rezhym dostupu: [nbuv.gov.ua › j-pdf › stvtp_2016_1_17](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/stvtp_2016_1_17)

7. Kochin, O. M. Obgruntuvannya suchasnoyi modeli informatsiynoho zabezpechennya, ekolohichnoho zakhystu ta bioetychnoho rozvytku naselennya terytoriy, shcho zabrudneni radioaktyvnymy rehovynamy / I. V. Kochin, O. M. Akulova, P. I. Sydorenko, V. M. Vasylenko, O. O. Hayvolya, V. M. Il'yina, T. M. Hut, I. F. Shylo, D. O. Troshyn // Aktual'ni pytannya farmatsevtichnoyi i medychnoyi nauky ta praktyky. - 2014. - № 2. - S. 76-80. - Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apfimntp_2014_2_21

8. Semyhina T. Informatsiynе zabezpechennya diyal'nosti sotsial'nykh sluzhb ta orhanizatsiy / Sotsial'na robota v Ukraini: pershi kroky. K. NaUKMA, 2000. Rezhym dostupu: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/5174>

9. Kryvenko YE.M., Sytenko O.R. Pidvyshchennya rivnya informatsiynoho zabezpechennya okhorony zdorov'ya yak skladovoyi pobudovy informatsiynoyi stratehiyi komunikatsiynoyi diyal'nosti haluzi / Visnyk sotsial'noyi hihiyeny ta orhanizatsiyi okhorony zdorov'ya Ukrainy. 2015. № 3 (65). – s.27-30. Rezhym dostupu <https://doi.org/10.11603/1681-2786.2015.3>.

INFORMATION PROVISION OF THE POPULATION - RESIDENTS OF POLLUTED AREAS

Vytrykhovska O. P.

Abstract. *The article reveals the features of information support of the population living in contaminated areas as a result of the Chernobyl accident. The concept of "information support of the population" in connection with the lack of information centers for informing the population – residents of contaminated areas is defined and substantiated.*

Keywords: *information support, inhabitants of contaminated territories.*